

**Česká zemědělská univerzita v Praze**

**Provozně ekonomická fakulta**

**Katedra ekonomiky**



**Teze diplomové práce**

**Ekonomika živočišné výroby v rámci ekologického  
zemědělského podniku**

**Autor práce: Bc. Lucie Benešová**

**Vedoucí práce: Ing. Helena Řezbová, Ph.D.**

**© 2017 ČZU v Praze**

## **Abstrakt**

Tato diplomová práce má za cíl posoudit ekonomickou situaci začínající farmy Ohrádka hospodařící v režimu ekologického zemědělství se zaměřením na živočišnou výrobu v letech 2012 – 2016 prostřednictvím souboru komplexně hodnotících ukazatelů finanční analýzy. Práce obsahuje teoretickou část, kde je vymezen rozdíl mezi jednoduchým a podvojným účetnictvím a daňovou evidencí, princip ekologického zemědělství a jeho odlišnost od konvenčního, dále základní účetní doklady a také metody a jednotlivé ukazatele finanční analýzy. V úvodu praktické části je představena farma, struktura výrobků, její tržby a následuje kalkulace úplných vlastních nákladů za rok 2014. Poté je provedena horizontální a vertikální analýza a jako poslední jsou vypočteny, okomentovány a graficky znázorněny ukazatele rentability, likvidity, aktivity a zadluženosti. V závěru jsou shrnuty zjištěné výsledky a pro nevyhovující ukazatele je navrženo řešení vedoucí ke zlepšení ekonomické situace farmy.

**Klíčová slova:** finanční analýza, vertikální analýza, horizontální analýza, rentabilita, likvidita, aktivita, zadluženost, tržby, ekologické zemědělství, kalkulace, náklady, výnosy, farma

## **1 Cíl práce**

Hlavním cílem této diplomové práce je na základě analýzy chovu koz na ekologické farmě Ohrádka za roky 2012- 2016 vymežit závěry, návrhy a doporučení pro stabilizaci a další rozvoj farmy. Výsledky budou porovnány s doporučenými hodnotami a u nevyhovujících hodnot ukazatelů bude zjištěna příčina a navrženo vhodné řešení, které povede ke zlepšení těchto hodnot. Dílčími cíli jsou:

1. Vymezení teoretických přístupů – živočišná výroba, ekonomika chovu koz, ekologické zemědělství, daňová evidence, podvojně účetnictví, finanční analýza podniku
2. základní charakteristika ekologicky hospodařící farmy Ohrádka, výrobní podmínky, produkce, rostlinná výroba, živočišná výroba
3. vlastní výpočty, metody finanční analýzy a vazba na ekonomiku chovu koz
4. závěr, návrhy a doporučení

## **2 Metodika**

Vypracování první teoretické části je na základě nastudované odborné literatury, o níž se bude opírat praktická část. Odborná data jsou čerpána především z odborných knih Národní knihovny, Knihovny Antonína Švehly v Praze a menších městských knihoven, ale také

z webových stránek, či zákonů vydávaných v elektronické verzi. Nejprve bude definován rozdíl mezi jednoduchým a podvojným účetnictvím. S tímto tématem bude souviset i přechod z daňové evidence na účetnictví prostřednictvím převodového můstku. Následně bude popsán pojem finanční analýza, její cíl a význam z pohledu více autorů zabývajících se touto problematikou. Dále budou vymezeny jednotlivé zdroje pro finanční analýzu, jimiž jsou účetní výkazy i nejčastější uživatelé. Poslední kapitola se bude věnovat metodám finanční analýzy, mezi něž patří analýza absolutních ukazatelů, rozdílových ukazatelů a poměrových ukazatelů.

V praktické části nejprve bude představena farma Ohrádka a po té budou zmíněné ukazatele aplikovány na konkrétní data. Dalším důležitým a náročným krokem bude úprava primárních dat pro potřeby finanční analýzy. Po představení podniku bude provedena kalkulace úplných vlastních nákladů v živočišné výrobě podle obecného vzorce autorky Poláčkové (2010). Spočítán bude roční a denní náklad. Denní náklad bude pak po výpočtu dotací na krmný den o tuto částku očištěn. U horizontální analýzy budou k výpočtům nápomocny řetězové a bazické indexy. Výsledné hodnoty budou dány absolutní a relativní změnou. Vertikální analýza si ve jmenovateli zvolí základnu, jež je rovna 100 %, ke které budou vztaženy dílčí veličiny uvedené v čitateli a celý zlomek se vynásobí stem. Samotná aplikační část bude zpracována v programu Excel do přehledných tabulek a pro lepší představivost také do grafů, které budou na základě zjištěných informací vždy věcně okomentovány.

V závěru budou shrnuty zjištěné výsledky a zhodnocena ekonomická situace farmy. Pro nevyhovující ukazatele bude analyzována příčina a navrženo řešení, které povede ke zlepšení.

### **3 Praktická část**

Dnešní doba s sebou přináší neustálé ekonomické změny, turbulentní prostředí, kterému se podnik musí přizpůsobovat, ale také ohrožení ze strany konkurence. Chce-li společnost obstát před všemi zmiňovanými faktory, musí neustále analyzovat svou činnost a snažit se být vždy o krok před konkurencí. Nejdůležitější je tedy umět se orientovat na trhu, tím si získat konkurenční výhodu, a tak být konkurenceschopný. Tyto obecné zásady s přehledem lze aplikovat u většiny odvětví, avšak ne vždy v zemědělství, které je svou povahou specifickým odvětvím pro podnikání.

Nutno poznamenat, že tento mladý zemědělský podnik prožíval velký boom, čemuž nasvědčoval nejen přechod z daňové evidence na účetnictví v roce 2014, ale také expanze do obchodní sítě řetězců Billa pro Českou a Slovenskou republiku a společnosti Ahold (v českém

prostředí známou též jako síť prodejen Albert). Strukturu tržeb si pak zmiňované řetězce rozdělily následovně: 43 % připadalo na českou Billu a o zbylá procenta se podělila Billa SK a Albert, jež měly 28% podíl na tržbách.

Z analýzy trendů lze pozorovat nejvyšší hodnoty aktiv (stejně tak i pasiv) v roce 2015, a to 6,1 mil. Kč, relativně o 63 % více oproti roku 2014, ale také růst celkových aktiv, jež zapříčinila z větší části oběžná aktiva. Největší zásluhu na tomto přírůstku měly krátkodobé pohledávky, jelikož dosáhly hodnoty 4,5 krát větší než v loňském roce, k čemuž jim nejvíce dopomohly pohledávky u odběratelů a jiné pohledávky s pravděpodobným nárokem na dotaci či krátkodobý finanční majetek. Farma nevlastní žádné pozemky ani budovy sloužící pro podnikání. Dlouhodobým majetkem je pouze základní stádo koz, nově pořízený shrnovací stroj, který si zakoupila v roce 2015 a ostatní starší stroje. Každý měsíc tedy odvádí nájemné ve výši 72 428 Kč. V roce 2016 došlo u většiny položek spíše k poklesu, což mohlo být zkresleno díky zvyšujícím se odpisům (dosahující částky 1,6 mil. Kč v roce 2016). Fyzický stav dlouhodobého majetku rostl, ale účetní klesal. Ve vývoji pasiv nebyly změny tak výrazné. Nejvýznamnější pro farmu Ohrádka byl růst hospodářského výsledku ze záporných čísel, když se v roce 2015 z neuvěřitelných – 407 tis. Kč vyšplhal o 492 tis. Kč až na 85 tis. Kč. Současně s růstem pohledávek přišel i růst závazků. Při optimální struktuře pasiv bylo zjištěno, že farma Ohrádka má více než 93 % cizích zdrojů, z toho je 62 % krátkodobých a 31 % dlouhodobých.

Vertikální analýza po té potvrdila, že celková aktiva byla během sledovaných let tvořena přibližně z 1/6 dlouhodobým majetkem a ze 2/3 oběžnými aktivy. U pasiv se na celku podílely s téměř monopolními 93 % cizí zdroje, a zbylá procenta připadla na vlastní kapitál.

Výsledky analýz výkazu zisku a ztrát konstatovaly nejrychlejší růst do roku 2015, následující rok opět mírně klesla. Za více klesající lze považovat náklady. Pozitivní také byla situace, kdy nejtěžejnější položka, kterou jsou výkony, v roce 2015 vzrostla o 1,4 mil. Kč (tj. o 25,3 %). Způsobil to nárůst tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb. V roce 2016 nastal propad těchto položek. Výkonová spotřeba byla nejvyšší opět v roce 2015. Z nákladového hlediska farmu nejvíce stála energie a přímý i nepřímý materiál vložený do výroby – především obaly, materiály, odpisy (přibližně 40 %), a s tím související osobní náklady (přibližně 20 %). Cena energie tvořila cca 8 % z celkové spotřeby. Díky úvěru, který byl pořízen do začátku podnikání, meziročně rostly i nákladové úroky a to průměrně o 2 %.

O tom, že je Ohrádka ve fázi růstu a její zisk se zvyšuje, svědčí i rostoucí hodnoty rentability celkových aktiv, vlastního kapitálu a především tržeb. Všechny hodnoty vykazovaly v roce 2014 záporné výsledky. V průběhu sledovaných let se však dostávaly do hodnot kladných. Nejnižší hodnoty, krom těch záporných, zaznamenala v roce 2015 a 2016 rentabilita vlastního

kapitálu, kdy podnik vyprodukoval 0,01 Kč čistého zisku. Nejvyšší hodnotu rentability vůbec přinesl rok 2016 u provozní rentability tržeb, a to 6,5 %.

V práci byla dále vypočtena okamžitá, pohotová a běžná likvidita. Zjištěné výsledky se ve všech případech pouze dotýkaly spodní hranice doporučených hodnot. Bylo možné konstatovat, že platební schopnost farmy byla velmi nízká. Okamžitá likvidita se nejvíce ztotožňovala s autorem Vochozkou (2011), když první dva roky byly hodnoty podobné – 0,24 (v roce 2014), 0,26 (v roce 2015), což byla krajní doporučovaná mez. O něco lépe na tom byla pohotová likvidita. Opět se nejvíce shodovala s Vochozkou (2011). Bylo zjištěno, že nejúspěšnější byl rok 2016 s hodnotou 0,86, tzn., že farma Ohrádka uhradila své závazky z 86 %, o rok před tím jen ze 76 %, a v roce 2014 dokonce jen ze 45 %. Běžná likvidita neklesla pod hodnotu 1. Výsledky se pohybovaly v rozmezí od 1,02 – 1,18 a dosáhly tak doporučených hodnot. Odvětvové hodnoty byly několikanásobně vyšší.

Ukazatele aktivity byly další vypočtenou skupinou. Rozlišují se podle počtu obrátů a doby obrátů (udávány ve dnech). Nejvyšší hodnoty dosáhl obrat celkových aktiv v roce 2014, kdy se aktiva proměnila v tržby 1,46 krát, naopak v roce 2015 pouze 1,12 krát. Inverzní průběh k obratu celkových aktiv zaznamenala obratovost zásob s nejrychlejšími obrátky v roce 2015, kdy se zásoby stihly otočit 5,95 krát a jeden obrat trval 61 dní. Nejvyšší z dob obrátů byla doba obrátů krátkodobých závazků, jež byla delší než doba obratu pohledávek. Nejdéle zaplatila farma za své závazky za 215 dní v roce 2015, a nejdéle čekala na úhradu pohledávek v roce 2016, a to 161 dní.

Analýzou bylo zjištěno, že farma Ohrádka dosahovala nadměrně vysokých hodnot u všech ukazatelů zadluženosti. Jako vhodné řešení pro farmu Ohrádka by bylo refinancovat úvěr, který si pořídila do začátku svého podnikání s fixací na pět let a úrokem 7,3 %. Farma by tak ušetřila na nákladových úrocích a tuto část peněz by mohla přesunout například na již zmiňovanou propagaci.

Úroveň jednotlivých nákladových položek zhodnotila kalkulace úplných vlastních nákladů za rok 2014, a to nejprve na chov koz i výrobu společně, po té byly zvlášť rozkalkulovány náklady připadající na chov koz a na výrobu. Pro tyto účely bylo počítáno s 317 kusy koz, což byl stav ke konci roku 2014. Výsledné denní náklady se pohybovaly v rozmezí od 11,12 – 69 Kč bez dotací, po odečtení dotací klesl tento interval na 0,12 – 58 Kč. Ke snížení nákladů pomohly farmě dotační tituly plynoucí do zemědělství, jež v roce 2014 činily 11 Kč na den. Tyto hodnoty nemohly být porovnávány s žádnou doporučenou hodnotou, jelikož náklady na chov dojných koz dosud nebyly sledovány.

## 4 Návrhy a doporučení

Výsledky finanční analýzy jsou výrazně ovlivněny obtížným začátkem farmy Ohrádka, ale také odvětvím samotným. Zemědělství nelze provozovat bez lásky ke zvířatům a přírodě. Nevyžaduje pouze časovou náročnost, nýbrž i fyzickou zdatnost. Základem pro ekologickou živočišnou produkci farmy Ohrádka je respektování základních přirozených životních cyklů uvnitř celé farmy, především z důvodu zabezpečení vlastních krmiv a steliv. Vzhledem k tomu, že farma není jen prvovýrobce, ale také zpracovatel mléčných bio produktů z kozího mléka s následným prodejem do obchodní sítě, dá se říci, že zaštiťuje komplexní podnikatelskou činnost. Cílem bylo vyhodnotit finanční situaci a navrhnout řešení, která by vedla ke zlepšení nevyhovujících hodnot. To se částečně povedlo. Ze zvolených souborů nevyhovovaly výsledky především u ukazatelů zadluženosti. Pro vysokou zadluženost bylo navrženo řešení v podobě refinancování úvěru. Uspořené finanční prostředky by farma mohla investovat do brandingů pomocí marketingových nástrojů, které byly navrženy. Dále bylo zjištěno, že ustajovací prostory jsou nevyčerpány, avšak k rozšíření stáda brání plná intenzita chovu. V rámci expanze by se majitelé farmy měli zaměřit spíše na vylepšení kvality či chuti mléčných výrobků, případně rozšířit své portfolio o nový výrobek. V neposlední řadě je na místě odkup nemovitosti, či přechod z fyzické osoby na právnickou, například společnost s ručením omezeným.

## 5 Seznam použitých zdrojů

**DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK.** *Daňová evidence podnikatelů 2016.* Třinácté vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-0035-4.

**FANTOVÁ, Milena.** *Základy chovu koz.* Vyd. 2. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1997. Živočišná výroba (Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR). ISBN 80-7105-143-8.

**GRÜNWARD, R., HOLEČKOVÁ J.** 2007. *Finanční analýza a plánování podniku.* 3. vydání. Praha : Oeconomica, 2007. str. 182. 978-80-245-1108-5.

**KNÁPKOVÁ, Adriana a Drahomíra PAVELKOVÁ.** *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady.* Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3349-4.

**POLÁČKOVÁ, Jana a kol.:** Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. 73 s. ISBN 978-80-86671-75-8.

**RŮČKOVÁ, Petra a Michaela ROUBÍČKOVÁ.** *Finanční management.* Praha: Grada, 2012. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4047-8.

**VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ.** *Podnikání malé a střední firmy.* Praha: Grada, 2005. Expert. ISBN 80-247-1069-2.

**VOCHOZKA, Marek.** 2011. *Metody komplexního hodnocení podniku.* 1. vydání. Praha : GRADA Publishing, 2011. str. ISBN 248. 978-80-247-3647-1.